

SZEMLE

A Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának VI. Vándorgyűlése

Szombathely, 1972. június 15—16.

A társaság évi Vándorgyűlésén a mintegy 450 szakember „A nyugatmagyarországi erdőtalajok meliorációja” témakörében tanácskozott.

Vándorgyűlésünkön képviseltette magát többek között a Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia, Bulgária, Ausztria, NDK, Egyiptom, és Chile Talajtani Társasága.

SZABOLCSI ISTVÁN megnyitóját követően GONDA GYÖRGY a Vas megyei tanács elnöke üdvözölte a vándorgyűlés résztvevőit.

A bevezető előadást Soós GÁBOR, a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter első helyettese, a MAE elnöke tartotta. Bevezetőjében méltatta az idei vándorgyűlés jelentőségét, rámutatott arra, hogy mintegy 200 000 ha-nyi területet érintenek a meliorációs munkák e területen és ennek termelési eredménye egész mezőgazdasági termelésünk alakulására komoly befolyást gyakorolhat. Hangsúlyozta a termőföld termékenység fenntartásának és fokozásának valamint a termőföld racionális használatának jelentőségét. Ezzel kapcsolatban elmondta, 1938-ban a mezőgazdaságilag művelt terület 7 556 700 ha, 1971-ben 6 855 145 ha volt, és ugyanezen időszak alatt a szántóterület 5 611 132 ha-ról 5 033 000-ra csökkent.”

Előadásában rámutatott arra, hogy termőföldünk javításában nagy szerepe van a gyenge és a veszélyeztetett talajok meliorációjának, hiszen az ország mezőgazdaságilag művelt területének mintegy 50%-a ilyen jellegű. Eppen ezért nem közömbös az, hogy a kormány gazdaságpolitikai intézkedései az üzemek tervei-vel milyen mértékben kerülnek összhangban és azok milyen tervszerűséggel kerülnek megvalósításra.

A kedvezőtlen adottságú területek gazdálkodási feltételeinek javítása nem csupán mezőgazdasági és termelési érdek,

hanem egyben politikai és társadalmi ügyünk is. Hangsúlyozta, hogy az állami támogatás csak akkor lehet eredményes, ha az találkozik az érintett tájon élő emberek és az ott gazdálkodó üzemek egyetértésével.

A továbbiakban rámutatott arra, hogy felszabadulásunk óta államunk mintegy 11 milliárd forintot fordított talajmeliorációra, amelyből mintegy 1,2 millió ha talajjavítás, és 824 000 ha egyéb meliorációs munka valósult meg.

Elkészült mintegy 3 millió ha területre a komplex melioráció tanulmányterve, és 800 mezőgazdasági üzem területére az üzemi meliorációs tervek is elkészültek.

Ezek közül mintegy 300 üzemben realizálódtak a tervek. Külön foglalkozott az előadó az ún. kiemelt területek kérdésével, és ezeket mintegy nagyméretű kísérleti területeknek tekintette, ahol a különféle szaktudományokban elért eredmények a gyakorlatban valósulhatnak meg.

Méltatta azt a tevékenységet, amelyet a Vas és Zala megyei párt és tanácsi vezetés a táj komplex meliorációjának megvalósításáért tett. Ezekután a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem 1959. óta végzett kutató és kísérleti munkájáról szólt és megállapította, hogy az elért eredményekben a talajtani tudományon kívül a kapcsolódó növénytermesztési, hidrológiai, gépesítési és ökonómiai szaktudományok is igen komolyan kivették részüket.

Mezőgazdasági kormányzatunk 1964-ben intézkedett arról, hogy az őrségi meliorációs munkák beinduljanak. Ezzel párhuzamosan kerültek megvalósításra többek között a nógrádi Lókosvölgyében, a borsodi Bélus völgyében, a veszprémi Torna vízgyűjtőjén, a baranyi Feketevíz hatásterületén és a szabolesi Ecsedi lápon kijelölt térségek meliorációs munkái.

Ma már ezen területek tervezése és

kivitelezése nyomán országos tapasztalatok állnak rendelkezésünkre.

A komplex meliorációnak a feltételei ma lényegesen kedvezőbbek, mint 6—8 évvel ezelőtt voltak.

Kialakultak a nagyüzemi bázisok a tervezés módszere és szervezete, megerősödött a kivitelező kapacitás, korszerű technikai eszközök biztosítják a munka hatékonyságát.

Az előadó hangsúlyozta, hogy a komplex melioráció egy-egy területen csak fokozatosan, 4—5 év alatt valósítható meg és csak ott szabad meliorációs munkát elkezdeni, ahol stabilizálódtak a személyi és szervezeti feltételek a termelés és gazdálkodás fejlesztés legfőbb feltételei megvannak.

BELÁK SÁNDOR a Magyar Agrártudományi Egyesület alelnöke „Nyugatmagyarországi erdőtalajok meliorációjának eredménye” címmel tartotta előadását, melyben elmondotta azt, hogy a témában a kutatómunka 1959-ben indult meg. A cél az volt, hogy meg kellett teremteni a nagyüzemi gazdálkodás feltételeit ott, ahol ezt megelőzően kisparaszti bakhátas talajművelést folytattak.

A kísérleteket az Őrség központjában a Szentgyörgyvölgyi kísérleti telepen kezdték meg, kis és középparcellákon, majd bázisüzemekben folytatták az üzemi kísérleteket.

1964-ben a Földművelésügyi miniszter utasítására megindultak az Őrség meliorációs munkái.

A talajjavítási kísérleti munkákat három irányban kezdték meg.

1. Mechanikai talajjavításnál

- altalajlazításos ekék használatát (20—10 cm mélységben)
- mélylazítást, speciális ekékkel (50 cm mélységben) és
- drénezési (égetett agyageső, vakond-drén, műanyagdrének felhasználásával) kísérleteket végeztek.

2. A kémiai talajjavításnál —

ki kellett munkálni a megfelelő meszeségi technológiát, tisztázni a mészfajtákat, a dózisokat, a talajjavító és a fenntartó meszesésnél egyaránt.

3. Biológiai talajjavítási kísérleteknél —

tisztázni kellett az istállótrágya, a zöldtrágya és a műtrágyák alkalmazásának módját.

Fenti talajjavítási módok egymástól függetlenül csak a kisparcellás kísérletekben voltak eredményesek. A nagyüzemi kísérletekben az ún. komplex talajjavítási

módszer (mechanikai + kémiai H + biológiai) hozta meg a várt eredményt. A mechanikai talajjavítás egymagában pedig ezen a területen kimondottan károsnak bizonyult.

Az Őrség táján nyolc bemutató üzemen voltak ilyen irányú kísérletek beállítva. Ezen üzemekben a talajjavítási kísérletek vizsgálata azt mutatta, hogy a jelentkező tiszta jövedelemtöbblet egy reális időn belüli megtérülést is eredményez.

Az alanti kutatási feladatokat emelte ki:

— „ki kell dolgozni az üzemi nyilvántartás rendszerét különös tekintettel a meliorációra;

— el kell készíteni az eddigi tapasztalatok alapján a melioráció tervezési segédletét (komplex);

— a bemutató üzemek területein eredményesen alkalmazott módszerek más területen való alkalmazhatóságát meg kell vizsgálni;

— a beruházás megtérülésének gyorsítása érdekében szükséges a bemutató üzemek rendszeres vizsgálata, valamint a jelenlegi ismeretek további bővítése, újabb kísérletek lefolytatása útján;

Különösképp tanulmányozni kell a melioráció hatásmechanizmusát és gazdaságosságát;

— az eddigi külföldi tapasztalatok alapján időszerű a flexibilis műanyagcső hazai nagyüzemi kipróbálása.”

A végzett értékelésből kitűnik, hogy a Nyugatmagyarország területén végzett meliorációs beavatkozások eredményei kedvezőek, a közvetlen és közvetett hozamnövelő hatások szerint elérhető többletjövedelem alapján a munkálatok megtérülése az amortizációs időn belül realizálódott.

STEFANOVITS PÁL a talajterképezési szakosztály elnöke „Pangóvízes barna erdőtalajok genetikája” címen tartotta előadását, amelyben részletes tájékoztatást adott ezen talajok genetikai és kutatási problémáiról.

Megállapította, hogy a pangóvízes barna erdőtalajok hazánkban mintegy 170 000 ha területen fordulnak elő és jelentős ezek előfordulása a szomszédos országokban is.

Mai nevén e talajokat pszeudoglejes barna erdőtalajoknak nevezzük — és első ízben az előadó írta le 1959-ben. Részletesen elemezte azok morfológiai, fizikai és kémiai tulajdonságait. A vizsgálati adatok felhasználásával anyagmérlegeket készített az agyag, a vas, alumínium, kovásvas és a tápanyagokra és ezek felhasználásával magyarázta a talajokban végbemenő folya-

matokat. Megállapította, hogy a pangóvizes barna erdőtalajok kis termékenysége egyaránt visszavezethető azok rossz fizikai tulajdonságaira és a kedvezőtlen kémiai sajátosságaira. Ezen talajok javításának eldöntésénél az anyagmérlegeket fontos szempontként használjuk fel.

FEKETE ZOLTÁN, a MAE alelnöke „Nyugatmagyarország néhány jellemző talajtípusa és az erózió elleni védelem” témaköréből tartotta előadását.

Bevezetőjében ismertetette a táj talajképződési viszonyait, ezek összefüggését és hatását az ott kialakult talajtakaróra. Részletesen foglalkozott a geológiai viszonyokkal, különösképpen a Soproni-hegység, a Kőszegi-hegység és a Vashegy metamorf kőzeteivel.

Megállapította, hogy a metamorf kőzeteken zömmel erősen savanyú nem podzolos barna erdőtalajok képződtek.

A különféle kavicstakarókon az agyagbemosódásos barna erdőtalajok podzolosodása nagymérvű és itt több helyen a podzolos barna erdőtalajok képződtek. Jellemző a talajokra a vaskőfok megjelenése. Az agyagosabb üledékeken és az agyagosabb löszvályogokon a pangóvizes barna erdőtalajok keletkeztek. A tájon található lösszerű vályogokon csernozjom barna erdőtalajokat, a folyóvölgyekben pedig különféle hordalék talajokat találhatunk.

Az előadó a talajok részletes jellemzése után azok erózió elleni védelmével foglalkozott.

Külön felhívta a figyelmet arra, hogy a pangóvizes barna erdőtalajoknál a talajvédelmi munkákat a mélylazítással, a vakondréteggel és a kémiai talajjavítással kell összehangolni.

LÓRINCZ JÓZSEF, a Talajtani Társaság alelnöke „A termelésfejlesztés és talajmelioráció” címen tartotta előadását.

Bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a termelés során felhasznált eszközök hatékonyságának növelése és a gazdaságos termelés fokozása a talajok termékenységének növelésével és megővésével biztosítható. A föld védelme már korábban is igen fontos kérdés volt és különösképpen fontos a szocialista viszonyaink között. A meliorációs munkák alapját az 1961. évi VI. földtörvény alapozta meg és ennek anyagi alapjait a 3004. Kormányhatározatok és egyéb intézkedések teremtették meg. Az üzemi meliorációs tervek hazánkban az országos vízgazdálkodási keretrendszert figyelembevételével készülnek, s ezek mintegy 1, 2 millió ha-ra készültek el.

A IV. ötéves tervünk mintegy 5 milliárd forintot irányoz elő különféle meliorációs munkákra. Az országban eddig,

mintegy 1,1 millió ha-nyi terület került megjavításra, s e területen az évente elérhető többlettermelés mennyiség 8—8,5 millió q gabona mennyiségnek felel meg. Az előadó ezután a gépesítés színvonalával foglalkozott és megállapította azt, hogy az általában kielégítő, azonban problémaként jelentkeznek a karbantartó munkák, amelyeket az eddigieknél jobban kell megszervezni. Ezután kitért a meliorációs beruházást végző üzemek szellemi és anyagi felkészültségének kérdésére, megállapította, hogy ezen a téren még sok a tennivaló. Előadása befejező részében az előadó kiemelte, hogy a meliorációs munkákkal kapcsolatos hazai tudományos munkák jól szolgálják a gyakorlatot, azok nemzetközileg is elismertek.

BUZDOR ATTILA a MAE Vas megyei szervezetének titkára „A komplex melioráció üzemi vonatkozásairól” tartotta előadását. Előadásában a komplex melioráció üzemi vonatkozásaival, az üzemi feltételek és azok lehetőségeivel, valamint a melioratív beavatkozások eredményességét befolyásoló tényezőkkel foglalkozott. Vizsgálatai és eredményei az őrési táj közel 10 éves üzemi tapasztalatait tartalmazták. Megemlítette, hogy Vas megyében az Őrség tájegységén 1963-tól 1971-ig az úgynevezett helyi jelentőségű és közcélú vízfolyások rendezésével együtt, mintegy 200 millió Ft értékben végeztek meliorációs munkákat. Ezek mintegy 49 község területét érintették. E munkákon belül a komplex talajmelioráció 10 üzemben folyt.

Előadásában kiemelte azt, hogy csak olyan üzemben szabad meliorációs munkákat elkezdni, ahol stabilizálódtak a természeti és az üzemszervezési feltételek. Véleménye szerint a komplex meliorációs munkák megkezdését feltétlenül meg kell, hogy előzze a részletes üzemelemzésen alapuló középtávú üzemfejlesztési terv. E fejlesztési tervben figyelembe kell vennie a melioráció megvalósításának ütemét, a hatására jelentkező többlethozamok és egyéb üzemi változások várható nagyságrendjét.

A tervezési és kivitelezési munkák során nagy jelentőségűnek tartja azt, hogy a végrehajtó szerv és az adott üzem között élő munkakapcsolat létesüljön.

A továbbiakban megállapította, hogy a tájegységben gazdálkodó üzemek a klaszszikus megfogalmazás szerint a „gyenge termelészövetkezetek” kategóriájába tartoznak. Ezért saját erőből belátható időn belül a komplex meliorációt megvalósítani nem tudják és ezért állami támogatásuk feltétlenül indokolt. Emellett hangsúlyozta, hogy az üzemek érdekeltté tétele a komplex meliorációban a bizonyos fokú

anyagi hozzájárulás kötelezése alapvetően és pozitív irányban változtatta meg az üzemek vezetőinek szemléletét. Nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a meliorált területek szakszerű üzemelése és az állagmegóvó intézkedések fokozott terhet és felelősséget ró az üzemekre, amelyekre időben fel kell készülni és ezeket rendszeresen el kell végezni. A felügyeleti szerveknek az ellenőrzésére fokozott gondot kell fordítani. Előadása befejező részében megállapította, hogy a komplex melioráció hatására az Őrség táján a mezőgazdasági termelés nagyot fejlődött.

A tanácskozással egyidőben került bemutatásra az a kiállítás, amely a nyugat-magyarországi erdőtalajok meliorációja terén elért hazai eredményeinket reprezentálta. A tanácskozás második napján üzemlátogatósokra került sor Egyházasrádóc, és Bajánsenye termelőszövetkezeteiben, illetőleg a meliorációs munkák kivitelezésével ismerkedhettek meg a résztvevők.

Budapest, 1973. január 26.

JASSÓ FERENC